

LETO XI.

V LJUBLJANI 10. MARCA 1942-XX

ŠTEV. 12-13

Problem življenja in smrti

O tem vprašanju je slavniti italijanski zdravnik in pisatelj prof. Andrej Majocchi v svoji knjigi »Življenje kirurga« (Vita di chirurgo. Izšla 1935 v založbi Treves) pisal in razmišljal takole:

Smrt! Ta ledena misel se mi pogostokrat povrača. In kako tudi ne bi nanjo mislil, ko pa jo vsak dan srečujem po bolniških sobah, po zavetiščih, pri poklicnem delu.

Kako naj jo prezrem, ko pa sleherno leto ugrabi sovrstnika, tovariša, sošolca?

Ali me mar ni za zmerom zapustil dragi prijatelj Casnigo, šaljivec, ki je na doktorski pojedini napijal sreči in mladosti?

In drugo leto Besta in Sacconaghi in vsi ostali, ki so z menoj delili upe in prešernosti let na univerzi.

Tako me strašilo smrti neprestano zasleduje in muči. Ob urah dela zgine, da se zopet prikaže v trenutkih oddiha.

In kdo neki na smrt ne misli?

»Ne porodi se v meni misel, ne da bi ji bila načrtana smrt«, je pisal Michelangelo Vasariju. In ko Axel Munthe navaja te besede, dostavlja, da smrt vzbuja tudi strah.

Resnično je, da tudi najbolj črnogledi pisatelji, oni, ki so življenje kleli in klicali smrt kot edino rešiteljico, prestrašeni zbežijo, čim jo začutijo za petami. Tako je zbežal Leopardi iz Neaplja, ko je izbruhnila kolera. In Montaigne je naglo izginil iz Bordeauxa pred kugo. In Schopenhauer, ki je v vseh svojih knjigah sijajno dokazoval, da je življenje zlo in smrt edino dobro, ni mogel slišati govorjenja o smrti.

Za nas zdravnike je smrt tudi osebni neprijatelj. Ves naš študij in vse naše delo sta obrnjena v to, da jo pobijamo, da ji oddaljimo in utrgamo kakšno žrtev. Kakšno veselje, kakšno neizmerno zadoščenje napolnjuje našo dušo, če smo v svoji vzvišeni nalogi imeli uspeh!

Toda, ko se že moram srečavati s smrtjo in jo pobijati ter odganjati, vstaja pogostokrat pred menoj drugo vprašanje, še težje, še bolj vznemirljivo: o n a m e n u ž i v l j e n j a.

Čemu ves ta boj? Čemu vse te bolečine? Kam pelje nenehna pot, ki jo hodi človek, človeški rod, vesoljni svet?

Joj, kolikšno vprašanje!

Kako mučno vprašanje, polno trnjev najrazličnejših potežkoč!

Vprašanje, ki presega moči kirurga, zdravnika, tudi biologa.

Vprašanje, ki je trdovratno dalo opraviti mojemu duhu sem od lepih let filozofskega študija.

Da! Vse življenje sem nanj mislil... toda zaman.

Morebiti vodi človeka vse njegovo delo do gospodarskega napredka, do družabne popolnosti, do splošnega stanja, ki bo najboljše. Morebiti prinese razvoj človeške vrste skozi neskončne spremembe in izboljšave popolno bitje, nadčloveka. Toda tudi ta nadčlovek, telesno in duhovno usovršen, tudi to srečno bitje sredi najpopolnejšega družabnega in gospodarskega okolja je obsojeno na smrt. Noben kirurg, noben operativni poseg mu nikoli ne more podeliti nesmrtnosti. Kaj je torej namen?

V tem nerazrešljivem labirintu, v tem mučnem znaustvenem iskanju resnice mi trdovratno sledi sladak spomin, prijetno, blagoslovljeno hladilo.

Spominjam se, da sem kot otrok vprašal svojo mater, ko sem se ujčkal na njenih kolenih: »Mama, zakaj vendar smo prišli na svet?« In zdi se mi, da še zdaj slišim njene svete besede: »Prišli smo sem, da Boga spoznavamo, ljubimo, mu služimo in da ga uživamo v drugem življenju.«

Zdi se mi, da je to beseda, rešitev, preroški izrek, ki v sebi združuje in vsebuje vso modrost sveta.

In tako nazadnje razumem, zakaj se je moj dragi Baldo Rossi, slavni rektor milanske univerze, po šestdesetih letih študija, raziskavanja in skrbnega dela hotel vrniti nazaj k veri svoje matere, ubožne, preproste, dobre kmečke ženice. In zakaj je Antonio Fradeletto po vzvišenem umskem in srčnem romanju vsega življenja nazadnje sklenil svoje plemenito življenje z vzklikom: »Povrnimo se h Kristusu!«

In končno razumem, zakaj je božji Prerok tako cenil ponižne in krotke in uboge v duhu!

Tako torej često premišljujem te preproste besede svoje matere in se tudi sprašujem, če sem v svojem burnem življenju te zapovedi izpolnjeval. Zdi se mi, da je Boga spoznati in ljubiti največja človekova naloga. Kdo med nami ga ne občuduje v vzvišeni lepoti vesoljstva? Koga ne spravi v zamaknjenje in čudenje blestenje narave?

Polna so nebesa in zemlja tvoje slave! vzklika v zamaknjenju asket. Iste besede more zaklicati kirurg, ko raziskuje in spoznava božje delo v čudoviti zgradbi človeškega telesa, v popolnosti udov, organov in tkiva. Tako modro je to delo, da ga noben biolog še nikoli ni mogel ne do dna spoznati ne umeti.

Lahko in prijetno je vsekakor spoznavati in ljubiti, težja je tretja stopnja: služiti. Zato pa mora vsakdo izmed nas, ki je dosegel zrelo starost in se ozrl na svoje storjeno delo, da ga pregleda in preišče, ugotoviti vsaj nekaj napak. Nihče ni služil Bogu toliko, kot je mogel: vsi si morajo očitati kakšno nezvestobo.

Kadar premišljujem svoje zdravniško delo, odkrijem, da bi mogel mnogokrat več storiti... Kaj torej sledi iz tega?

Ne preostane mi nič drugega, kakor da okrepim svoja dobra dela v teh poslednjih letih, ki mi še ostajajo od mojega življenja, in ko bom došel do zadnje stopnice ter mi ne bo preostajalo nič drugega več kakor le poslednje upanje, namreč da bom užival Boga, tedaj ... tedaj bodo na blelih umirajočih ustnicah zatrepetale in kot poslednji vzdih vzcetele svete besede, ki sem jih hotel vklesati na grob svoje matere:

»V tebe, Gospod, sem upal: ne bom osramočen na veke!«

Marijan

Marijan si sprašuje vest

Zamišljeno sem stopal po vasi, ko zaslišim glas zvona. Nisem se mogel takoj spomniti, čemu zvoní, a kmalu sem se zavedel, da je petek popoldne. Ker sem imel ravno čas, sem stopil v cerkev. V božjem hramu je bilo vse tiho, mirno — in prazno. Tesno mi je postalo pri duši, ko sem spoznal, da sem sam v cerkvi. Toda saj nisem bil čisto sam — tam doli je stal križ in na njem trpeči Odrešenik. Ne vem, koliko časa sem zrl vanj, ko se mi je zazdelo, da slišim glas Križanega.

»Mir s teboj. Lepo je, da si se spomnil name. Vem, da si veren, toda tvoja vera le še ni prava — trdna. Pomisli samo na svojo molitev: ali misliš, da se pravi to moliti, kar ti delaš? Res je, da se včasih spomniš in zmoliš to ali ono molitev zjutraj ali zvečer, ampak kako pa moliš? Pri molitvi nisi zbran in misliš na vse kaj drugega, samo name ne, tvoja usta pa šepečejo molitev — prazne besede! Taka molitev ni zanič! Kako se pa obnašaš tedaj, ko te nanese pot mimo cerkve ali križa? Sramuješ se stopiti v cerkev, ali se pred križem na cesti odkriti, ker se bojiš, kaj si bodo potem mislili o tebi drugi ljudje. In kaj storiš tedaj, ko zaideš v družbo, ki se norčuje iz mene in sramoti vero, katere član si ti? Molčiš, vsi drugi pa se rogajo. Ali ne zasmehujejo vere najraje tisti, ki najmanj vedo o njej in so najmanj izobraženi? Da, že vsak ničvrednež hoče vedeti več o veri kot ti, ki obiskuješ šole in se tam učiš verouk. Tvoja naloga in dolžnost je, da se za svojo vero potegneš, če se kdo norčuje iz nje. Rekel mi boš: 'Saj bi se postavil, pa ne znam zavriniti ugovorov.' Seveda jih ne moreš, ko pa tako malomarno študiraš resnice svoje vere. Vidiš, ko bi jih študiral s takim navdušenjem, kakor bereš športne rubrike, da veš za vse tekme, rekorderje in zmage, da vsakemu lahko in še z velikim veseljem ugovarjaš, o potem bi ne bil nikoli v zadregi, kadar bi se zopet znašel v kaki ničvredni družbi, v kateri bi se moral potegniti zame. Tako te pa vsak vajenček užene v kozji rog in ne manjka mnogo, da mu ne bi celo ti sam nekoliko verjel, ali vsaj skušal podvomiti o tej ali oni resnici.

Kaj pa nedeljska maša? Ali se pokrižaš, ko stopiš v cerkev? Ne. Ali poklekneš pred klopjo in me s tem pozdraviš? Tudi ne. No in tvoje obnašanje med sv. mašo tudi ni prvovrstno. Saj priznaš, da ti tu in tam uide kaka besedica, da povprašaš tovariša, kaj igra v tem ali onem kinu, kje in kdaj se vrši nogometna tekma in kam bi se končno najbolj izplačalo iti. O vsem tem razpravljaš med tem, ko se jaz znova darujem pred teboj na oltarju za tvoje grehe. Vem, da niso bile te moje besede glas vpijočega v puščavi in ti svetujem, da se večkrat spomniš mojih besed: Bolje bi bilo da bi bil vroč ali mrzel, ker pa si mlačen te bom izpljunil.«

Glas je utihnil in sončni žarek je posijal skozi okno na povešeno, s trnjem kronano glavo. Skesano sem odšel iz cerkve proti domu in med potjo sklenil, da bo odslej moja vera trdna in stanovitna.

Pesnik Marijine slave

V Ljubljani je umrl pesnik Silvin Sardenko, o katerem morda dijaki sami niso vedeli, da je po poklicu stolni kanonik v Ljubljani ter da je bil dolgoletni vodja dijaških Marijinih kongregacij s pravim imenom dr. Alojzij Merhar. Pseudonim Silvin Sardenko si je povzel v času koncem prejšnjega stoletja, ko je Krek, njegov nepozabni mentor in prijatelj, zbiral ob sebi mlade ljudi ter jih navduševal med drugim tudi za svobodo Ukrajine in boj njenih Zaporožcev. Tako so tedaj imeli hetmanska ukrajinska imena Krek, Abram, Breclj itd. in k Ševčenku so hodili po motive tudi mladi modernisti Župančič, Aleksandrov, Kette in tudi Merhar. Vsaj ta zadnji si je od tam prevzel svoje pesniško ime po Ševčenkovem motu: »Jak zgađaju tebe kraju — zavjane sardenko« (kadar zagledam tebe, domovina, mi zajoka srčeee). Silvin pa je lahko krstno ime po latinskem silva = gozd, ter že njegovo pesniško ime izpričuje namen: biti

pesnik srčnih utripov, ki jih človek čuti v samotni gozdu, v meditacijah sam s seboj. In taka meditacija samega s seboj, rahlo s srčnimi čustvi nadahnjena, je tudi Sardenkova poezija. In njegova pot je bila samotna, kakor hod samostanca skozi gozdni drevored, ko mu rajska ptica poje pesem o Mariji in svetnikih, o dekliški nedolžnosti in daljnem žarečem nebu, najlepše pa o nebeski in človeški materi, o domovini in polju. In če se je Ivanu Cankarju utrgal v smrtni stiski vzdih: Mati! Domovina! Bog! — je Sardenko šel vse svoje življenje isto pot od vrha navzdol: Od Boga in Marije k domovini in domu na lepem Posavju v ljubljanski okolici, kjer sedaj pri sv. Roku v Dravljah počiva tudi njegovo telo.

Slovenci imamo tri velike pesnike duhovnike: Gregorčiča, Medveda, Sardenka, katerim se pridružujejo duhovniki pisatelji Finžgar, Meško, Julen. Od mlajšega rodu jim sledi Pogačnik, Cajnkar in drugi. Toda med vsemi je prav Sardenkova poezija najbolj duhovniška in duhovna. Vsa njegova ogromna pesniška žetev je nastala iz okolja katoliškega duhovnika in njegovih liturgičnih meditacij. Vzemimo samo njegovo prvo zbirko 'V mladem jutru' z značilnimi cikli: z molitvijo Češčene Marije kot Soncu mojega dneva, Svetonočnice, na motive božnega čustvovanja, predvsem pa novomašniški cikel Nove stopinje ter himne Molitve. Tem se pridružujejo še pesmi z dekliških gredic, dekliška igrice Samostanska lilija ter romance in napol epične pesmice Gorski viri in verzi. V tej zbirki je že zarodek vsega poznejšega Sardenka: v ospredju vsega je Marijin kult, kateremu je posvetil pokojni pesnik vso svojo pesniško moč in besedo, poleg tega pa tudi začudenje pred lepoto dekliške nedolžnosti, ki je pozneje dala njegove najlepše pesmi. Pozneje je izdal zbirko 'Romo', ki je izšla letos pomnožena v lepi izdaji, in v kateri se je njegova forma izbrusila ter njegovo obzorje razširilo za vso krščansko preteklost, tako da je v njej napisal slavo pesev katoliškemu Rimu ter elegijo, žalostinke staremu antičnemu, poganskemu, ki se je moral umakniti semenu prvih katakombskih katoličanov. Svetovna vojna je dala njegovo vojno liriko 'Nebo žari', v kateri je nekaj pesmic nadčasovne vrednosti. Med tem pa je napisal kopo religioznih pesnitev, legend in pesniških biografij ter dramatskih prizorov. Naj imenujem samo legendo o sv. Pascalu 'Šotor miru', napol pesem napol prozni življenjepisi o sv. Alojziju, pesnitve o življenju sv. Jožefa, svetniškega škofa Slo m ška, katerega veliki častilec je bil, lastno pot do duhovništva v pesniški biografiji Daritev, pesem o Izgubljenem sinu, dramatske pesnitve o Materi Dolorosi in Materi svetega veselja itd., itd. da je dozorel v nove pesniške zbirke Dekliške pesmi, ki so gotovo njegovo najboljšo delo, potem v Izbrane spise v treh zvezkih pod skupnim naslovom 'Trojno klasje' ter v zadnje, tik

predsmrtno zbirko Mariji 'Tolažnici', s katero se je povrnil v svoj početek: prvi ciklus v njegovi prvi tiskani knjigi poje slavo Mariji in zadnja zbirka je vsa posvečena veri v njeno tolažbo, njej, Materi Dolorosi, naši Tolažnici.

Tako je Sardenko pravi kongregacijski pesnik, pesnik Marijine slave in njenega življenja. Sardenko je najbolj liturgični religiozni pesnik. Sicer pogrešamo v njem direktnih religioznih izlivov močnih pesnikov osebnih izpovedi, ko se Bog direktno dotakne grešnega človeka in mu pokaže vso metafiziko posmrtnega življenja, toda tako pesem zapoje ponavadi ljudje, ki se po čudno božji milosti iz greha poženo v božje naročje (Verlaine). Sardenko pa je bil pesnik objektivnega katoliškega religioznega sveta, pesnik Marijinega kulta, pesnik svetniških življenj in dekljstva, v katerem je videl odsev brezgrešne rajske nedolžnosti. Njegova pesem je bila morda vse preveč retorična in pripovedna ter verbalistična in bolj s sentimentom nasičena kot globokim prvinskim doživetjem, resnično katehitična, tako da oznaka, da je bil on kot pesnik vseskozi duhovnik, drži, ne pa, da je bil vseskozi tudi pesnik, da si je obvladal pesniško obliko kot malokdo. Njegov pesniški svet je bil svet katoliških dogem in ves njegov pesniški navdih je izhajal iz najglobljih verskih resnic katolištva, toda njegova osebna moč je bila večkrat premajhna, da bi mogel z vso globino in notranjim žarom, ki ga da samo globoko razodetje, ne navada, prepoznati te pesnitve. Gotovo pa je, da je ustvaril nekaj lepih, močnih pesmi, ne samo dekljstih, tudi religioznih, ki bodo vedno pričale o Sardenku-pesniku, o izrazito katoliškem umetniku, še posebej pa o njem kot trubadurju Marijinem, ki ji je posvetil svoje srce. Tudi v »Naši zvezdi« jo je slavil.

Vsekakor pa velja za Sardenka še vedno stavek, ki ga je napisal njegov češki prevajalec in čestilec O. Babler: »V svoji domovini ni bil dovolj ocenjen, v tujini pa ga niso spoznali zaradi jezika, v katerem je ustvarjal svoje pesmi. Vsak članek, ki ga napišemo sedaj, pa naj bo samo majhen prispevek k zadoščenju tiste mere pravičnosti, ki jo je svet še vedno dolžan pesniku Silvinu Sardenku.«

Janez Kotar

Labodji akord

(Ob deseti obletnici smrti Ign. Hladnika.)

»Štirideset let otroci, pomislite — niso mačje solze!«

Odložil je lok in stisnil violino pod pazduho.

»Štirideset let vtepati to pevsko modrost v glave; ne rečem, saj imam rad študente, ampak star sem.«

Mož je postal kar zaupen. Povedal je marsikak dogodek iz svojega pestrega življenja. Sedel je za katedrom in se od časa do časa zazrl skozi okno tja preko zaspane Krke v hosto, ki se je očarljivo prelivala v jesenskih barvah. Dolgi, osiveli lasje so mu padali preko ovratnika na široka pleča. V obraz so mu leta zarezala že globoke brazde, a izpod mogočnih obrvi so se svetlikale prijazne, mladostne oči. Košate brke so docela pokrivale zgornjo ustnico. Res, na prvi pogled bi se ga človek mogoče še ustrašil. Tudi ni posebno rad kazal na zunaj, kar je nosil v srcu, a včasih se je le odkril; takrat je postal skoraj otroško zaupljiv. Govoril je o svoji mladosti, o starših, o neštetih razočaranjih v življenju in ko je potožil svoje težave, se je zdelo, da je olajšan in pomirjen.

Spet je pobral lok in potisnil pod brado violino. Le dve struni sta bili napeti na njej, a je igral in igral tako čudovito, da bi ga človek večno poslušal. Prsti so drgetali na strunah, ki so pele, vriskale, jokale... V razredu je nastala grobna tišina. Najbolj zakrknjena srca nepopoljšljivih repententov so se omečila; utihnili so in nemo poslušali.

Zaigral je znano pesem. Ves razred je poprijel in prijetno je bilo slišati ugnano sozvočje šibkih, še neuglajenih otroških glasov z glasom starega moža in njegovega instrumenta.

Spravil je violino v obrabljeno črno vrečo. Iz žepa je izvlekel tobačnico, zgrabil s prsti drobnega dišečega prahu in slastno ponjuhal.

Novo mesto

»Fantje, šnofati se pa nikar ne navadite! Ni bolj neumne razvade, kot je to.« Vsi so se zasmejali. Komu neki to sploh na misel pride?

»Čemu se mi smejete? Tobak je tobak, pa naj bo v tej ali oni obliki, neumnost je pa vse!«

Pozvonilo je. Vstal je, si oblekel oguljeno suknjo in pobožno molil s študenti. Po molitvi se je še enkrat ozrl po razredu. Vsi so obstali. Morda se je kdo med molitvijo zasmejal? — Ne! Njegove oči so bile polne dobrote in ljubezni.

»Otroci, vesel sem, ker lepo molite. Vas ima Bog še rad, ker vas svet še ni pohujšal; tudi zame kdaj molite!«

Takšno je bilo prvo srečanje s Hladnikom. Mož, kateremu je še na stara leta prekipevalo srce od neizpete ljubezni in vere. Res je bil mogoče za nekatere čudak, a bil je kljub temu zadosti močan, da je pobožno skrival svoja čustva pred ljudmi, ki nimajo srea.

Bilo je na spomlad. Praznik svetega Jožefa. Študentje so napolnili trg in čakali na znak zvona, ki jih bo poklical k maši. Iz ozke ulice je prišel Hladnik. Leta so ga upognila, a oči so se mu bliskale živo in mladostno, kot da hočejo vsrkati vase vabeči čar prebujajoče se pomladi. Šel je v cerkev na kor in sedel za Sattnerjeve orgle. Ni gledal na note, a igral, kot bi se na orglah rodil. Še zmeraj je ustvarjal, saj je še zmeraj nosil v srcu ono ljubezen, ono vero in ono mehko in rahločutno srce, iz katerega so privrele večno lepe in tako globoko občutene skladbe: Marija skoz življenje voditi srečno znaš... Zvonček čuj večerni milo... O Marija moje želje... Psalm sedemindevetdeseti: Pesem Gospodu naj poje se nova...

Ljudstvo v cerkvi je utihnilo. V gotskem polmraku so se prepletali akordi v prečudno pomladno melodijo. Ali je to globok spev vere, ali hoče izkričati svojo ljubezen, ali je le spomin na davno mladost...? Presenečeni pevci so stali polni globoke pobožnosti. Zamaknjeni so upirali oči v osivelega moža. Tedaj je dal znamenje za petje. Intoniral je svojo pri-

ljubljeno pesem: Zvonček čuj večerni milo... Sladko prelivanje tihe melodije je valovilo iz mladih grl... zdi se mi, kot bi zvonilo: zdrava si Marija ti! Soprani so polagoma pojemale, in kakor da se je iz daljave začul tih, a vedno mogočnejši tenor:... slednjič sam se iz daljave s hriba zvon se v noč glasi, sam mi poje zadnji ave: zdrava si Marija ti! Spet so se zlili vsi glasovi v mogočno izpoved in v prisrčen pozdrav.

Akord za akordom se je zgubljal in razblinjal v stranskih kapelah; pesem je izzvenela v trenutno tišino. Nežni glasovi piščali so se zaslišali, kakor bi res peli zvončki nekje v daljni cerkvi; postajali so močnejši, jasnejši, napolnili so vso cerkev z glasno izpovedjo duše, ki omahuje, a vendar hoče še enkrat, s poslednjimi silami poleteti v višine, katerih doslej še ni dosegla. Mogočni, pretrgani kriki orgel so zbežali celo v ozke ulice, da so ljudje postajali in poslušali.

Nihče ni vedel, kdaj je minila maša. Orgle so utihnile, a Hladnik je še dolgo sedel za njimi, kot da sluti težko ločitev. Sam vase zamišljen je odšel po stopnicah.

Teden pozneje so študentje dobili novega učitelja za petje. Tudi on je učil vneto, tudi on je igral na koru, a v njegovih akordih ni bilo več pozicije, ni bilo vere, ne ljubezni. Nekdanji zanos mladega zbora je prehajal v priučeno narejenost. Kot da niso več one orgle, kot da niso v orglah več one piščali, ki so se znale tako čudovito skladati in prepletati.

Nace ni več igral na Sattnerjevih orglah. Od časa do časa je šel na Kapitelj in gledal proti zapadu. Morda se mu je stožilo po mladosti, morda se poslavljal od svoje Gorenjske. Nestrpno je poslušal in štel udarce stolpne ure. Kaj res ni mogoče ustaviti časa? Kaj je res že starec in potreben počitka — večnega počitka? — Težko se je zamislil v to, a kladivo v stolpu je neusmiljeno priganjalo čas. Trudno je povetil glavo: da, saj bo prijetno gori pri starših, pri hčerki, ubogi hčerki, ki je tako prežgodaj morala s tega sveta... Vselej mu je bilo težko ob tem spominu, a zdaj mu je sladka tolažba.

Na Šancah so peli študentje Prešernovo pesem, za katero pravijo, da je nastala prav na tem kraju, ko je zdaleč gledal zastrto Julijino okno. — Tudi on je včasih popeval s študenti, a kje so ona leta!

Domov grede se je oglasil pri Jakcu. Če že ne osminko, vsaj šestnajstinko mu bodo vendar zaupali; tudi če mu dajo zastonj. Mora si pregnati čudne misli, ki mu že leta delajo nepokoje. Saj morda bi še delal, še pisal sekirice in ustvarjal nove umetnine, če bi mu ne begale misli tako neobrzdano; koliko lepih melodij se mu včasih rodi, dobro jih sliši, kot bi jih zaigral na klavir, a isti trenutek zbeže in se ne vrnejo več. V kotu pod križem je sedel k mizi in z glavo namignil krčmarici.

Leto je šlo okoli, kot bi mignil. Na praznik svetega Jožefa je zajokal na Kapitlju navček. Ljudje so prisluhnili kot vedno, saj mnogi tako nestrpno preže na najmanjše novice. — Nace Hladnik! — Ali res?

Ležal je v svoji sobi. Poleg mrtvaškega odra je sameval klavir in nad njim slika svete Cecilije.

V Kapitlju je zazvonilo k popoldanski pobožnosti, a ljudstvo je bolj vrelo k mrliču, kot v cerkev. Menda v mestu ni bilo človeka, ki bi rajnika sovražil.

Ko so ga prenesli preko praga, so mu njegovi bivši učenci poslednjič zapeli: Marija skoz življenje..., a on je že tedaj poslušal vse lepše glasove pri Njej, ki jo je vedno opeval, pri svoji materi, pri nepozabljeni hčerki.

Umetnost v dobi pokristjanjevanja Slovencev

Ako hočemo razumeti umetnost prve krščanske dobe med Slovenci, moramo poznati vse vplive, ki so na to dobo vplivali. Gotovo je še dolgo časa deloval vpliv stare in globoko zasidrane poganske miselnosti, ki se je lahko toliko dalj časa držal, čim dalje so se Slovenci pokristjanjevali bolj pod bavarskim pritiskom, kakor iz prepričanja. Politični momenti, ki so pri pokristjanjenju Slovencev s severa gotovo imeli svojo besedo, so bili pa končno le orodje v rokah božje Previdnosti, ki je z njihovo pomočjo pripeljala Slovence do vedno tesnejših in vedno bolj pogostih stikov s krščansko vero, kar jim je končno samo koristilo. Za Slovence pa se je pričela doba še lepšega krščanstva šele s prihodom sv. Cirila in Metoda v Panonijo. Volja salzburškega škofa Virgila, ki je na Hotimirovo prošnjo poslal misijonarjev v Karantanijo, je bila dobra in vzvišena ter gotovo ni imela v začetku teritorialno-politične tendence, kot jo je misijonstvo zadobilo pod njegovimi nasledniki, salzburškimi škofi. Škof Virgil je bil namreč Irec in kot tak nasprotnik frankovskega deloma političnega pokristjanjevanja. Irski ali anglosaški misijonar je dosegel svoje misijonske uspehe z božjo besedo in milostjo. Prav zaradi teh blagih metod se karantanski Slovenci tudi niso krščanstvu tako močno upirali.

Okoli l. 757. je torej na Hotimirjevo željo poslal škof Virgil, ki zaradi zaposlenosti v Salzburgu ni mogel priti osebno, v Karantanijo svojega korepiskopa Modesta ter z njim presbiterje Wattona, Reginberta, Corharia in Latina, diakona Ekeharda in še druge klerike.

Take so bile torej razmere v Karantaniji, ki je po odloku papeža Štefana II. cerkveno pripadla Salzburgu, ko se je med Slovenci začela razvijati prva krščanska umetnost — prve krščanske cerkve.

Salzburški rokopis »Conversio Bagoariorum et Carantanorum« našteva v zvezi z Modestovim misijonskim delovanjem v Karantaniji nastanek več cerkva, od katerih imenuje tri: »Qui venientes Carantanis dedicaverunt ibi ecclesias sanctae Mariae, et aliam in Liburnia civitate, seu ad Andrimas et in aliis quam plurimus locis.«

Cerkve sv. Marije je cerkev Gospa Sveta, ki je postala središče in izhodišče krščanstva ter pod Modestom škofijska stolica (to je ostala do smrti korepiskopa Gotaberta po l. 945. 1072. pa so ustanovili škofijo v Krki.) Od te prve cerkve ni ničesar več ohranjenega. (Današnja cerkev je iz prve polovice 15. stol.) Za nastanek te cerkve je važna bližina antičnega mesta Virunuma, kjer je bilo že v starokrščanski dobi cerkveno središče. Najbrž so cerkev zgradili s kamenjem iz razvalin starega mesta. Prva cerkvena organizacija med Slovenci se je torej navezala na antične tradicije, ki so v 8. stol. gotovo še živele.

Ista tradicija je kumovala nastanku cerkve »in Liburnia civitate« (danes St. Peter im Holz) na ozemlju antične Teurnije (Liburnije).

Kraj, kjer je stala tretja cerkev, ki jo omenja rokopis, »ad Undrimas«, je težko določiti; najbrž v dolini zgornje Mure med Knittelfeldom in Judenburgom.

Hipoteza, da bi bile te cerkve sedeži treh karantanskih arhidiakonotov, ni verjetna.

Kakšne so bile te cerkve? Ali lesene ali zidane?

(Dalje.)

Ostanite zvesti »Naši Zvezdi«!

Zgodba o človeškem Rodu

V tistem času se je zbral ves človeški Rod, tisti, ki je bil, ki je in ki bo, na veliki ravnini. Pozval je k sebi vse modrijane vseh časov.

Rod jim je začel takole govoriti: »Bral sem vsa vaša dela, res vsa. Priznati moram, da sem se zelo dolgočasil. Še sedaj se mi zdeha. Vsa sem jih prebral. Ko sem jih jemal ponovno v roke, me je vedno bolj obdajala žalostna in pretresljiva tema. O pravi modrosti sem vedel manj kot prej.

Zato sem vas pozval danes, da vam predložim znova veliko vprašanje, ki me muči.

Rad bi imel knjigo, prav majhno, s kakimi desetimi ali petnajstimi stranmi, ki bi obsegala v preprosti in lahko sprejemljivi obliki vso resnico. Biti bi morala tako majhna, da bi jo lahko nosil s seboj v žepu in ne bi smela stati več kakor par denarjev. Biti pa bi morala take vrste, da jo razume globok mislec in pesnik pa tudi široke množice neizobraženih ljudi, ki jim je samo do kruha. Tako knjigo mi preskrbite.

Modrijani so se spogledali... Mnogi so na tihem ušli.

Rod je nadaljeval: »Ni ta majhna, vsemu svetu in vsem ča-

som primerna knjižica edino, kar od vas zahtevam. Zahtevam, da pride kdo, ki bo utešil v sebi vse to, kar bo ta knjižica učila, toda na tak način, da ga bodo moji ljudje lahko posnemali, pa naj bodo moški ali ženske ali otroci. Ali mi morete dobiti tako knjigo, ali mi morete najti tisto in tako bitje?»

Tri četrtine modrijanov so se že zgubile. Ko je človeški Rod to videl, se je žalost selila v njegovo srce. Vendar je vztrajal in nadaljeval: »Še več. Ne potrebujem le te knjige in tega bitja, potrebujem neke družbe ali ustanove, ki bo nauke te knjižice in zgled tega bitja čuvala do konca sveta in ga približala prav vsakemu človeku in ju tako napravila večno živa v naši sredini.

Ko je Rod nehal govoriti, je pogledal po modrijanih, toda gorje! nikogar več ni bilo. Tedaj je začel ta ubogi človeški Rod bridko jokati.

V težki žalosti in solzah se mu naenkrat zazdi, da z nekega kota prihaja človek, ogrnjen s plaščem, na okrvavljenih ramah pa nosi težek prekrizan les. Njegove lepe oči so tudi zalite s krvjo. Kri mu curlja po vsem telesu. Pogledal je ubogi človeški Rod s toliko milobo in ljubeznijo, kakor še nihče doslej. Nato se mu je z veliko težavo in vendar čudovitim dostojanstvom bližal.

»Ti bi rad resnico?« je vprašal z nežnim glasom. Prinašam ti jo.

Ti bi rad majhno knjigo, ki bi na nekaj straneh vsebovala vso resnico tako, da bi jo lahko vsi razumeli? Tu imaš tako knjigo. Na njeni prvi strani je Rod bral besedo: Katekizem.

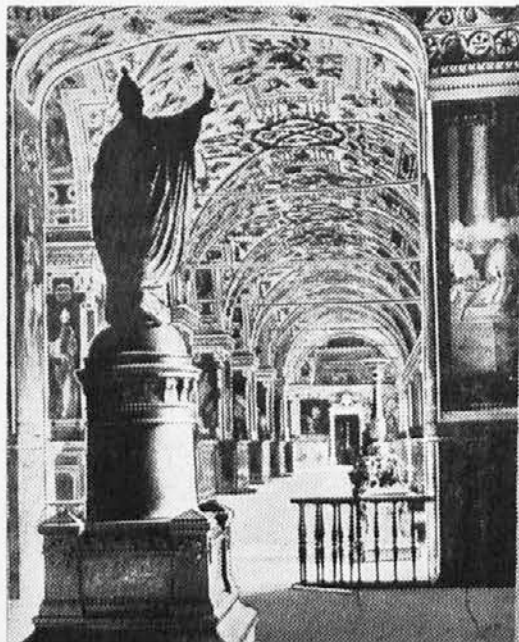
Človek je nadaljeval: »Prosil si tudi za zgled vsega, kar je v tej knjigi. Dejal si, da ta zgled mora biti živ. Pogledj mene! Tvoj Bog sem, ki je postal človek, da bi ti za vedno vedel, po kateri poti prideš k Bogu.

»Prosil si tudi za tako družbo, ki bi hranila ta nauk in ta zgled. Glej katoliško Cerkv.

Tedaj je človeški Rod padel na kolena in molil Jezusa Kristusa.

Kdor preveč pograša vsakdanjega kruha, nima nobenega nagnjenja do večnega kruha, kruha Jezusa Kristusa. (Peguy.)

»Papeževo bogastvo«

Galerije slik v Vatikanu

Zopet je prišla obletnica izvolitve in kronanja enega največjih papežev vseh dob, velikega Pija XII., ki po Malahijeve prerokbi nosi še ime »Ogenj in meč«. Ne vem ali je večja njegova osebna svetost ali veljavnost, ki jo uživa v vsem svetu. Težko je reči, ali ga ljubijo bolj Rimljani ali Parižani, Slovenci ali Amerikanci. Ali je večji kot govornik ali kot znanstvenik ali kot knez miru. Njegova visoko zdravstvena dobrohotna ali resna postava, njegov povzdignjeni očetovski svarilni glas, njegova za učenje in blagoslov dvignjena roka ne gre iz spomina nikomur, ki je imel že srečo, da se je nad njegovo glavo dvignila v blagoslov.

Zato se mi zdi čudno, odkod mi pri »debatni uri« moji dragi fantje prinašajo vprašanja z očitki proti papežu, češ da je na svetu vedno več revščine in bede, papež pa še vedno biva v svojem bajnem vatikanskem gradu, se še oblači v zlato, ga še obdaja sijajni dvor, še nič ne ve o težavah vojne — zraven pa še tiho namigavanje, češ, Kristus pa ni bil tak. Vsaj na nekatera teh vprašanj moram odgovoriti tu

javno, da ne bo kdo krivice delal velikemu Piju XII.

Kdor stavlja taka vprašanja, ne loči dovolj stvari, ki jih je ločiti na vsak način treba. Pozablja, da je za vodstvo 400 milijonov katoličanov, ki so po vsem svetu, nujno potreben Vatikan s tolikimi prostori in uradniki, da so za to največjo državo sveta nujno potrebna »ministrstva« in vse, kar k njim spada, pa četudi radijska postaja in lasten kolodvor ali še lastno letališče, če hočete. Ugovor, da je Kristus hodil peš, malo drži. Verjetno bi se On in Peter in Pavel danes posluževali vseh iznajdb, da bi se le vera še hitreje širila in da bi ljubezen ne omrtvela.

Ugovori proti papežu s strani preprostosti, češ da je ceremoniel in obleka in prostori v nasprotju z učenjem in zgledom Kristusovim, zahtevajo novo razlikovanje. Cerkev, ki je tako zmagovito preživela že skoraj dve tisočletji človeške zgodovine, mora nujno nositi tudi pečat te zgodovine, saj se nahaja med ljudmi in za ljudi. Zgodovinski razvoj je prinesel določene navade in obleke, zgodovini je treba pripisati gotove naslove in poklone. Papež Pij XII. je samo dedič vsega tega in morda celo zelo nesrečen dedič, saj bi mu bila osebno neprimerno ljubša vsestranska skromnost in preprostost, ali tudi v tem se žrtvuje za blagor Cerkve, ki je vedno imela veliko spoštovanje do tega, kar ji je dala zgodovina dobrega in trajnega, imela pa tudi pogum odstraniti to, kar se je pokazalo za nevredno. Če gotovih stvari doslej še ni odstranila, ima gotovo za to važne razloge.

Posebno zbujajo pri mojih fantih vprašanja bogati prostori vatikanskih knjižnic in muzejev ter lepo okrašene sprejemne dvorane. Tudi tu ne napravijo tiste važne ločitve, ki bi jim vse pojasnila. Ne pomislijo, da ves Vatikan ni papeževa last, ampak je on samo njegov upravnik in varuh. Ali je treba ljubljanskemu županu zato očitati bogastvo in kapitalizem, ker ima Ljubljana lepo urejen Tivoli, bogat muzej in krasno sprejemno dvorano na magistratu? Papež od čudovitih muzejev, velikanske knjižnice in krasnih dvoran z Rafaelovimi in Michelangelovimi

slikami osebno nima drugega kakor skrb, pač pa ima od vsega tega veliko korist znanost in umetnost. Kultura mora biti papežem nad vse hvaležna za to, kar so ji zbrali v stoletjih in ji hranijo danes. Ob vsem tem je papež lahko najbolj reven in skromen in bi moral živeti v pomanjkanju, če ga ne bi podpirali dobri verniki sveta s tako imenovanim »Petrovim novčičem«, ki je letni majhen prispevek posamezne škofije za vzdrževanje uprave svete Cerkve. Kar pa ostane, daruje papež za lajšanje bede.

Naj bi vse te in podobne stvari upoštevali moji fantje, pa bi jim bilo lažje priznati v papežu verskega poglavarja, ki ga je sv. Duh postavil, da vodi Cerkev božjo. Celo molili bi večkrat za tako velikega »pastirja svojih duš«, da bi ga Bog ohranil in osrečeval na zemlji in ga ne dal v roke njegovih sovražnikov. drf.

Kdo je bil Tomaž Akvinski

»Med vsemi sholastičnimi učenci se kot njihov knez in vseh učitelj dviga Tomaž Akvinec, ki je po besedah Kajetanovih zato podedoval učnost vseh svetih učencikov, ker je vse imel v globoki časti. Njihove nauke je zbral kot raztresene ude in jih združil v čudovit red in na njih gradil močno dalje tako, da mu gre po pravici naslov in čast posebnega branitelja katoliške Cerkve. Njegova globokoumnost je bila ponižna, njegov spomin velik in brez omahovanja, njegovo življenje brez graje. Ni poznal druge ljubezni kakor ljubezen do resnice: v božjih in človeških znanjih je bil neprekošljiv. Po pravici so ga primerjali soncu, saj je ves svet ogrel z žarki svoje kreposti in obžaril s sijajem svojega nauka. Vsa poglavja modroslovja je bistroumno in pogumno pojasnjeval: govoril je o zakonih človeškega razuma, o Bogu in duhovih, o človeku in čutnih stvareh, o človeških dejanjih. Njegovo učenje je popolno, saj se je lotil nešteti vprašanj, ki jih je pravilno razporedil in na prave načine reševal. Njegova načela so trdna in način dokazovanja ima polno moč, njegovo izražanje je jasno in tudi najtežja vprašanja razreši na razumljiv način...

Posebna njegova zasluga je, da je dobro ločil človeško umovanje in verovanje, vendar pa ju je združil v medsebojnem prijateljstvu, četudi je vsakemu od obeh zavaroval njune pravice in njuno čast. Na perutih sv. Tomaža je človeški razum dosegel take višine, da bo težko kdaj višje; vera pa je po zaslugi sv. Tomaža dobila od človeškega razuma toliko tako uspešnih uslug, da jih ji bo težko kdo priboril večjih.

Zato so v časih po Tomažu vsi veliki bogoslovni in modroslovni učenjaki preiskovali s čudovitim navdušenjem nesmrtna dela sv. Tomaža, in se predajali njegovi angelski modrosti, pa ne toliko z namenom, da jo razširjajo in poglobljajo, kakor zato, da bi prodrli v njeno globino in se z njo hranili.

Skoraj vsi ustanovitelji in postavodajalci redovnih družb so predpisali svojim bratom, da morajo študirati nauke sv. Tomaža in si jih pobožno prisvojiti. Nikomur niso dovolili, da bi se kakor koli oddaljil od njegovega učenja. To so najprej dominikanci, ki s ponosom gledajo na takega člana svojega reda, to so storili tudi karmeličani, avguštinci, jezuiti in še mnogo drugih redov, kakor pričajo o tem njihova pravila.

Vsi vemo, da je v vseh visokih šolah, ki so slovele po Evropi, kraljeval sv. Tomaž kot v svojem kraljestvu in da so se vsi duhovi, največji učenjaki med njimi, trudili, da bi bili v polnem soglasju z učenjem in smernicami »angelskega učitelja«.

Še več. Rimski papeži so počastili modrost sv. Tomaža z obilnimi in izrednimi pohvalami. Klement VI., Nikolaj V., Benedikt XIII. in drugi pričajo o luči, ki jo po vsej vesoljni Cerkvi razliva njegov nauk. Sv. Pij V. pravi,

da so bile s tem naukom zmedene, zavrnjene in uničene krive vere in to svoje poslanstvo Tomažev nauk nadaljuje še vsak dan. Klemen XII. trdi, da se je iz spisov sv. Tomaža na Cerkev razlilo obilo dobrega in da ga je treba tako častiti kakor častimo velike učeničke Cerkve: Gregorija, Ambroža, Avgušтина in Hieronima. Drugi ga zopet postavljajo visokim šolam vseh vrst za vzor in za učitelja, ki jih ne bo zapeljal. Blaženi Urban V. je pisal visoki šoli v Toulouse: Ukazujemo, vam in nalagamo, da se ravnate po nauku sv. Tomaža, ker je pravi in katoliški ter da ga razvijete z vsemi močmi...

Tudi vesoljni cerkveni zbori, kjer je bil zbran cvet učenosti z vsega sveta, so se trudili, da izkažejo Tomažu Akvinskemu posebno priznanje. Na zborih v Lyonu, Vienni, Florenci, Vatikanu se je zdelo, kakor da se sv. Tomaž udeležuje posvetov in odločitev s člani zbora, da bi jim predseduje ter z veliko odločnostjo in uspehom zavrača zmote razkolnikov, krivoverceev in racionalistov. Največjo čast, kakršne ni bil deležen še noben učenik Cerkve, pa mu je izkazal tridentinski cerkveni zbor. Očetje tega važnega zbora so hoteli, naj bi bila na oltarju v zborovalni dvorani poleg sv. pisma in papeških odlokov odprta tudi najvažnejša knjiga sv. Tomaža »Summa Theologiae«, da bi iz nje črpali nasvete, dokaze in rešitve svojih vprašanj.

Še ene slave je bil deležen ta nedosežni mož: celo nasprotniki katoliškega imena ga spoštujejo, hvalijo in občudujejo. Znano je, da so nekateri voditelji in ustanovitelji krivih ver odkrito izjavili, da bi jim bil boj zoper vse druge cerkvene učitelje in zoper obstoj same Cerkve lahka zadeva, če bi se jim posrečilo spraviti ob moč in vpliv nauke Tomaža Akvinca. To upanje je seveda prazno, ni pa brez pomena pričevanje, ki je v njem obseženo. Leon XIII. v okrožnici Aeterni Patris.

Fr. K.

Odlomek iz dnevnika

Pa sem zadnjič le iztaknil pri starinarju knjigo, ki sem jo že leto in dan iskal. Doma jo začnem prelistavati. Pridem do zadnjih strani, tedajci mi nanagloma zdrkne iz nje list. Že sem ga zmečkal, hoteč ga vreči proč, pa me vtem prime radovednost. Papir razganem, berem, berem, sprva površno, potlej le bolj pazljivo. Saj tiči vendar v teh besedah nekaj vsebine. Kos življenja, ki ga velikokrat srečavamo, pa gremo tako mlačno mimo. Ne vem, čigavo je to življenje, pripetilo se mi je, da sem od strani pogledal, kakšno je. Tako se nam večkrat primeri, da za hipec pogledamo v srce človeka, ki nam je tako blizu, pa ga ne poznamo. Ali samo za hipec. Čas nam poglede zastre in tistega življenja ni več pred nami...

Polovico prve strani je bilo čez in čez prečrtane, da se mi je komaj posrečilo v celem razbrati smisel zverženega pisanja.

...sama. Čisto sama. Mama je šla zgodaj v jutru že na postrežbo. Vsak dan gre, zvečer se vrne. Zdaj sem vzljubila samoto. Ta beseda je lepa. Pa ne vem zakaj. In tudi tole sobico ljubim. Skromna, borna, skoraj beraška je. Morda jo prav zato tako ljubim. Četrto nadstropje je visoko, potem pa še eno, da prideš v to podstrešno zakotje. Skromno, pa se mi vendar dozdeva, da nič ne manjka. Danes ni šole. In jaz sedim pri mizi. Skozi nizko okno sili žarek dopoldanskega sonca. Sonce, sonce. Na steni je oživila podoba sv. Barbare, ki je mami nadvse draga, ne vem kako to, in ona Srca Jezusovega poleg in križ, leseni križ v kotu. Tudi vame seva sonce, tudi jaz sem oživila. Na oknu kimajo zvončki, pravkar sem jim premenjala vodo, uveli so že, Milena, sošolka, mi jih je prinesla. Dobra je Milena, rada jo imam. Samo brat njen — ah, ne morem povedati, rajši ne bom zapisala, ko se mi pa roka trese...

Zadnjič sem brala, da ima vsak človek očeta in mater, gospod katehet nas uči, da ju moramo spoštovati in ljubiti. Tega ne razumem, pa naj si še tako belim glavico. Še manj pa razumem mamo, ki me je onkrat, ko sem jo povprašala po očetu, zavrnila kar jezno: otrok, kaj te briga, uči se... Moj Bog, kaj je neki to? Skrivnost, ki mi mora biti zastrta? Pa ravno meni. Mileni bi povedala, ko ima očeta, ona bo že vedela, zakaj je bila moja mama huda kot še nikoli, ali ne upam

Deklica s knjigo

St. Gregar

si, strah me je, bojim se, da me bo še ona okregala. Kako čudno je včasih na svetu. Ali knjige lažejo, ali pa ne smejo tako pisati. Od zdaj naprej prebiram vsako z nekim dvomom in nič več ne čutim tistega veselja do branja, kot sem ga poprej. Zunaj nad hišo, ki ni naša, pa sije sonce, to zlato sonce. In jaz zrem v okno in mislim, mislim na očeta, ki ga ni...

Mama je prišla sinoči kasno domov. Najbrž se je morala kje zadržati. Povedala ni. Saj tako malo govori. Morebiti jo tarejo prevelike skrbi, s čim bo ob mesecu plačala stanarino. Včasih ni bila taka. Jaz sem žalostna in nocojšnjo noč spet ne bom zlepa zaspala. Pa ne da bi se bala latinske naloge, ki jo bomo jutri pisali, kaj še, saj mi šola še nikdar ni delala težav. Trudim se, da bi svojo bol izlila v molitev. Pa mi je ob tem v prsih tako neznansko težko, nekaj me tišči, da bi zastokala na ves glas. Morda nisem zdrava. Ko bom prišla v leta, bo že odleglo, se tolažim. Ali nekega temnega strahu se ne morem znebiti. Vem, da sem deklica. Ali tako bojazljiva bi vendar ne smela biti. Milena je vse druga. Kakor kak moški se vede. Ondan je rekla, da bi se rada tepla s fantom njenih let. Blagrujem jo.

Danes sem spet po dolgem času nekaj napisala. Pa še nekaj bom: nekaj o misli. V šoli se učimo, da ima vsak človek svoje misli, svoje mišljenje. Milena pravi: nazore. Res je. Samo malo premalo smo povedali. Reči bi morali, da človek svoje misli menja, mišljenje spreminja. Danes na priliko Milene ne blagrujem več. Deklica naj bo deklica, ne kaže in ni lepo, da bi se skušala s fanti. Takega prepričanja, po Mileni »nazora« sem. Zakaj, ne vem... Včeraj sem zašla v cerkev. Mrak je že lezel v ulice. Ko sem pokleknila na mrzli tlak, mi je v prsih odleglo, da bi zavriskala. Rdeča lučka je plaho vzplapolala, kakor bi jo nekdo upihaval, pa je koj spet umirjena brlela v samotno mračino božjega hrama. In jaz sem klečala in mislila na svojo mamo, ki streže. In mislila sem na očeta, ki ga ni. Dolgo, dolgo. Ko sem vstala, se mi je zdelo, da imam peruti... Stopila sem na ulico, ki jo je oblival blesk luči. Ali teh luči nisem videla. Bila sem nad njimi, visoko, visoko. Tam, kjer je migljalo tisoč zlatih zvezd na jasnem nebu.

Mama je bila že doma. Ko sem jo pozdravila, sem ujela njen pogled. V očeh ni bilo videti skrbi, rada bi nekaj povedala, pa ji beseda ne gre iz grla, to čutim. Mama, nocoj si vesela, ali ne? Jaz sem tudi, tak je bil utrip mojega srca tisti hip. Ko sva legli, sem prisluhnila. Od nekod se je utrnila pesem. Nekdo je zaigral na klavir tisto: Prišla bo pomlad. Morda Milena, ki obiskuje glasbeno šolo. Ali pa njen brat, ki je zadnjič nastopil na koncertu. Pa nanj ne smem misliti. Ondan

mi je zastavil pot, ko sem šla po stopnicah, in je rekel: punčka. Mene je bilo sram, rdečica mi je zalila mlada lica, vem. Tega nisem še nikdar in nikomur povedala. Spet skrivnost več v meni. Pa na to ne misliti. Ko bom šla v drugo v cerkev, bom pa že tudi o tem mislila. Če ne bo to brskanje po skrivnosti kaj napačnega. Moj Bog, tako čudno je moje življenje. Tako sem vesela, srce mi poje in vriska, pijana sem od tega sonca in teh zvončkov, ki venejo, in teh ciklam, ki jih je mama včeraj prinesla, pa — vrisk moj zastaja, skrivnosti ga ustavljajo, kakor ptič sem, ki so mu pristrigili peruti, ah, tiste moje peruti! Ali bo zmeraj tako, tudi tedaj, ko bom velika? Ali sem samo jaz tako ustvarjena, da me zagrinjajo same skrivnosti?

Preden sem zatislila svoje trudne oči, bilo je že pozno, sem se domislila večerajšnjega večera. Ko bi zdajle spet smela pod tisto brlečo rdečo lučko, prav zdajle, tako se mi je zahotelo. Bom stopila pa jutri, takoj jutri. In bom mislila na mamo, ki je nocoj vsa druga. Mislija bom na Mileninega brata, ki mi pravi punčka, čeprav ve, da punčka nisem več. In mislija bom tudi na očeta, ki ga ni. Morebiti se bo odgrnila zavesa, da bom pogledala za tisto skrivnost tam zadaj. Moj Bog, rada te imam, povej, kaj je moje življenje res sama skrivnost?...

NOVE KNJIGE

Jože Dular: Zveste menjave, Literarni klub, Ljubljana, 1941.

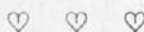
Mladi pesnik Jože Dular, član Literarnega kluba, je bil dosedaj znan le kot pesnik raznih revij: Mentorja, Kresa, Mladike, Dom in sveta in z nekaterimi pesnimi se je oglasil tudi v Naši Zvezdi; za božič lanskega leta pa je prvič nastopil s samostojno pesniško zbirko.

»Zveste menjave« — spokojen naslov, ki izraža avtorjevo domačnost in predanost mirnim dogajanjem narave in življenja. Pesnik je zrasel iz pojoče dolenske zemlje, prežet je z zdravimi elementi kmečkega dela, radosti in pesnikov. Bog mu je zapleten v krogotok prirode, dobro Bitje, ki ohranja in blagoslavlja, čigar glasniki so zvonovi, ki spremljajo jutro in večer in najvišje sonce, človekovo delo in ljubezen. Z domačnostnim, realističnim tonom (ki spominja na Jenka, Levstika, delno Stritarja) slika preprosto, tesno z življenjem našega človeka spojene dogodke: pomlad, ki izzveni v liturgiji velikega tedna, prošenje na gori, vdano pričakovanje in hrepenenje ljubezni, zagori v krik samožrtvovanja, ki naj bo seme novega življenja in spremlja v šestih sonetih simbolično vzporednost narave in človeka, ki zori od kalitve do plodov v počitek starosti.

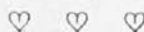
Zadnji cikel v zbirki tvori epsko-lirična pesnitev: »Viteška ljubezen«. Tri pisma, ki opevajo ljubezen viteza, ki odide na vojno, do gospe, ki mu z drhtečo roko odgovarja in poklanja ljubav, pa v zadnjem pismu izve, da ji je ljubi padel v boju, — eno najmočnejših in najboljših del zbirke, ki s svojo epično usmerjenostjo jasno izraža pesnikovo razpoloženje, ki niha med epiko in liriko.

Zbirka je vredna branja in toplega sprejema; zlasti dijaštvo naj jo sprejme kot delo pesnika, ki je pravkar stopil iz njegovih vrst, kajti kdo naj sprejema mlade, če jih mladi sami ne bodo.

G.

LISTNICA UREDNIŠTVA

M. M. Rakek: Vesel sem bil Tvoje pošiljke, toda pesmice, ki si jih poslal, pač še niso dozorele za objavo. Kolikor morem spoznati, imaš talent in dar opazovanja, si pa še preveč zaverovan v pesniški svet iz ljudskošolskih čitank. Treba Ti je mnogo branja in vaje, predvsem pa si moraš izostriti čut za pesniški ritem in mero, kajti boljša ali slabša rima še ni vse.

Z. M. Ljubljana: Zelen bi, da bi bila stvar malo manj prisiljena. Ali misliš, da bi se Kristus res tako šomaštersko razgovarjal s Teboj, kot bi govoril na izust katolikem? Pošlji kaj drugega.

Četrtošolec: »Pod svetim razpelom« nosi na sebi znake odkritosrčnosti in lepih namenov, ni pa dovolj pesniško obdelan, da bi ga mogli objaviti. Kar preveč vsebine si zbral na majhnem prostoru. Mogoče razmišljaš dalje, predvsem pa se mnogo popravi.

Ljubljancan: Tvoj »Križ« mi kar precej ugaja. Pazi na slovnično pravilnost. Piši le na eno stran, bodi kratek. Pošlji še kaj.

Dogodivščina na morju

Jón Svensson (Nonni)

Poznal sem svojo mater in sem vedel, da mi sedaj ne bo ničesar očitala. Veselo in z zaupanjem sem jo gledal. Tudi ona me je takoj ob vstopu z vso materinsko ljubeznijo pogledala. Toda ni stopila k meni, ampak k Elis. Deček, ki mi je pokazal tako zvesto in požrtvovalno prijateljstvo, je gotovo zaslužil to materino priznanje.

Prijela ga je za obe roki in mu dejala? »Moj mali Elis, zelo sem ti hvaležna, da si ostal pri Nonniju. Govorila sem s tvojo materjo. Ni mogla z nami na ladjo; pozdravlja te in pravi, da je zadovoljna s teboj in da si plemenito ravnal.« Nato ga je poljubila na čelo.

Medtem je skočil k meni moj brat Manni. Ne da bi gledal na rano na glavi, me je mali v veselju, da me zopet živega vidi, divje objemal.

»O, Nonni, kako sem vesel, da nisi utonil!«

»Da, Manni, bil sem že čisto na tem,« sem mu tiho govoril.

»Glej, Nonni, kako nam Bog vedno pomaga, če smo v nevarnosti. Kakor takrat, ko naju je tok gonil sredi megle.«

»Res je, Manni, takrat sva bila v veliki nevarnosti. Toda mislim, da je bila sedaj večja. Nisem mogel več dihati, hotelo me je zadušiti.«

»Ubogi moj Nonni! Slišal sem. Sedaj sem pa tako vesel, da si se rešil. Kako bi prestali, če bi ti umrl.«

»Res, hudo bi bilo.«

»Toda škoda, da še jaz nisem bil zraven. Tudi jaz bi lahko nocoj prenočeval na tej lepi ladji, kakor takrat na francoski bojni ladji La Pandore. Zakaj me sinoči nisi poklical, Nonni?«

»Preveč je bilo temno. In na to tudi nisem mislil, Manni. Toda odslej te bom vedno s seboj jemal, če se bom kam peljal.«

»Daj, stori to, Nonni! Midva morava biti vedno skupaj, če greva na morje.«

»Gotovo, Manni! No, sedaj pusti še mamo k meni.«

Vem, da me je zelo rada imela, toda nikoli še ni z menoj tako ljubeznivo ravnala, kot sem jo sedaj videl govoriti z mojim prijateljem Elisom.

Zaskrbljivo je pogledala na mojo obvezo, vzela moji roki v svoje in me vprašala: »Te boli glava, Nonni?«

»Ne mama, skoraj nič več.«

»Ali si zdrav?«

»Zdrav sem. Ničesar več ne potrebujem, mama. Saj sem bil le malo časa pod vodo.«

Zdrznila se je za hip in zaprla oči in mirno rekla: »Vem, vse vem, Nonni. Arni mi je pripovedoval.«

Nastala je tišina. Mirno, z veliko ljubeznijo me je gledala s skrbnimi materinskimi očmi.

»Naj te ne skrbi, mama,« sem ji dejal in stisnil njene roke.

»Pomirjena sem, otrok moj. Bog ti je pomagal. Njemu se zahvali za rešitev. Toda kmalu bi te izgubila, Nonni!« je tiho pristavila.

»Res, mama, skoraj bi nam Nonni utonil. Bog mu je pomagal in ga potegnil iz vode. Tako vedno naredi, če smo v nevarnosti. Nikar za nas ne skrbi.«

Mati ni nič odgovorila in je prišla Mannija za roko.

Pristopil je še lord z mojo sestro. Veselo me je objela in govorila: »Kako sem vesela, Nonni, da si rešen. Obljubi mi, da se nikoli več ne boš vozil v temi po morju.«

»Ne, Nonni, tega res več ne smeš,« je rekel bratec in me prijel za roko.

»Tvojo rano na glavi ti bom pa jaz obvezala, ko bomo spet doma,« je rekla sestra. »Bom že gledala, da te ne bo bolelo.«

»Vem, da mi boš to rada naredila. Vesel sem, da si prišla tudi ti z mamo na ladjo.« Hvaležno sem ji stisnil roko.

Sedaj so prišli tudi moji tovariši na vrsto. Zgrnili so se okoli mene in Elisa in naju začeli spraševati. Hoteli so vedeti, kako so z nama na ladji ravnali in kako sva to noč prebila.

(Dalje.)

Dovolite, da vam ponudim razna sredstva zoper nahod, kašelj, influenco, pljučnico itd.

Za bistre glave

1. Rojstni datumi

Makarij	3. 2. 1407	Izpr. Pavla	3. 4. 1931
Anton p. m.	6. 4. 1307	Janez od B.	7. 6. 1308
Agaton	12. 3. 1200	Kristina	3. 7. 1708
Franč. Sal.	5. 8. 1200	Var. sv. Jož.	4. 5. 1876
Genovefa	4. 5. 1706	Kunigunda	4. 8. 1202
Kanut	1. 4. 1100	Frančišek P	7. 6. 1010
Frančišek	5. 8. 1700	Blaž škof	3. 5. 1067
Severin	3. 2. 1401	Doroteja	12. 5. 1103
Stol sv. Petra	16. 8. 1839	Pij	1. 2. 1000

Vzem iz imen tiste črke, ki jih označujejo številke datuma (dan, mesec in zadnji dve številki leta).

2. Skrit pregovor

Capri, jata, čevelj, izpis, razred, očitár, zapri, jatnik, kavelj, izstop, jetrea.

Iz gornjih besed jemlji po določenem redu po tri črke, ki ti povedo pregovor.

3. Malo latinščine

9 6 5 2 12 6 13 + 9 6 5 2 12 6 12 14 5 +
11 12 + 4 5 5 2 6 + 9 6 5 2 12 6 13 + 7
8 6 11 12 11 8 + 6 3 6 8 11 + 10 11 14 5
+ 11 12 + 2 1 1 2 + 15 4 1 2 + 13 11 8
9 2 8 11.

Ključ:

1 2 3 4 5 6 = južni sad
7 8 6 9 11 5 = po pravici, zakonit
10 11 12 11 = otrok
13 6 1 14 13 12 = rimski zgodovinar
(86.-33. pr. Kr.)

4. Posetnica

CENE E. ŠAŠEL
uradnik Zveze

v Zag.

Kaj je ta gospod?

Dobra in hitra rešitev bo nagrajena s knjigo J. Jurčič, Sosedov sin.

Rešitve ugank

1. Črkovnica: Božji glas živi v nas.
2. Besednica: Sveta so tla, na katerih stojimo.
3. Šport: Čim globlje je spoštovanje, tem večja je ljubezen.

Izreban je bil Fras Vladimir, tretješolec škof. gimnazije. Knjigo dobi na upravi.

NAROČILO UPRAVE

Nujno prosimo naročnike lista in njegove poverjenike, da plačajo oziroma poberejo naročnino. Ne odtegnite temu edinemu in najcenejšemu dijaškemu listu dolžnega zneska, ker mu tako povzročite veliko škodo. Ako bi kdo od naročnikov lista ne mogel dobiti v šoli, naj to nemudoma s točno navedbo naslova sporoči upravi »Naše zvezde«, ki mu bo list takoj dostavila po pošti. Velikonočna številka bo izšla v povečani obliki.

»Naša Zvezda« izhaja dvakrat v mesecu. Cena za dijake 8 Lir, za druge 12 Lir letno. Izdajatelj in odgovorni urednik dr. Tomaž Klinar. Uprava: Streliška ulica št. 12/II. Uredništvo: Costova 7, Ljubljana. Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič